

הוא אחת הדמויות המסתוריות והמשונות ביותר בעולם הפופ והוא יופיע בשבת בתל אביב. בראיון מסביר האמן מומוס למה שקרים הרבה יותר מעניינים מעובדות ומה פשר השיר שלו על יהודים שנשלחו מן החלל החיצון כדי להיטיב עם המין האנושי

אמנות היא שקר, ולהיפך

מומוס (ניק קרי). שנון, מרושע וחסר אלוהים צילום: Christian Werner

שלומציון קינן

"עשיתי כמה נערות שמחות אבל בעיני קר עצובות, עשיתי כמה מחוות טובות אבל בעיקר רעות" (מומוס)

אפשר לראות אותו במוזיאונים שונים בעולם, לגופו קימונו ועל עינו רטייה, כשהוא מפריח עובדות שגויות ושערורייתיות לתוך המגאפון שבידו לאוזני המבקרים המשתאים. למשל: שצילום מכלא אבוי גרייב הוא למעשה פרסומת של דיור לגבר, שהגולגולת שלפניהם שייכת לק" שיש שרצה צ'ארלס דארוויין ברוח המדע הספקולטיבי, או שאינגוור קמפרה מייסד איקאה, ולא אלפרד נובל, הוא שייסד את קרן הפרס לאחר שעשה את הונו מייצור רהיטים מתנפצים.

מומוס, ששמו האמיתי ניק קרי, הוא אחת הדמויות המסתוריות והמשונות ביותר בעולם הפופ. אמן מיצג, מרצה, בלוגר, עיתונאי, סופר, מוזיקאי, הוא גם פיראט פופ שטוף זימה ולמדן, אינטלי-

קטואל ואנתרופולוג לאקוני של סטיות וחילולי קודש, שהשפיע על הלהקות "פאלפ" ו"בל וסבסטיאן" ועל בק. בשבת הוא יופיע בתל אביב דווקא באוזן-בר ולא, נניח, בפארק הירקון. אולי בגלל הפרסונה שעטה על עצמו - פלייבוי ברטייה ועפעף שמוט שמלחש דברי טעם בשמחה ארסית ושר על סטריכנין ועל כובות מתנפחות, על פילוסופיה קונטיננטלית וזימה אוריינטלית, פרוי-פיליה, נקרופיליה, מסעות בזמן, ליי-קוקים וניאופים, וכל זה כשהוא הולך ומותח את גבולות הסטייה והמזוורת בתוך מסגרות הפופ הרגילות. ואולי משום שגדל על ברכי דה-סאה פרנז' סואה רבלה ויוון בויס, סרז' גינזבורג ואוסקר ויילד, דיוויד בואי, ברטולט ברכט וואק ברל. או מפני שהמלים שלו שנונות, חשקניות, מרושעות והסי-רות אלוהים. נכון, באיזשהו שלב הוא גם כתב להיטים לסנסציית הפופ היפאנית קהימי קארי (המפורסם שבהם, האז-נת חובה: "אני חתלתולה"), אבל עונת הלהיטים היתה קצרה.

השם מומוס שאול מאל הקונדסות, הסאטירה והצנזורה במיתולוגיה היוונית, שהוא גם דמות משנית ב"טירה" של קאפקא. ניק קרי עצמו נולד ב-1960 בסקוטלנד, הוציא 27 אלבומים וארבעה ספרים (רומנים ספקולטיביים מצחיקים) והשתתף בעשרות תערוכות ומיצגים. לכאן, למשל, הוא מגיע היישר מביאנל פיסול בבוראס, שוודיה, שם היה אחראי על משרד הדיסאינפורמציה. הוא המציא את סגנון הבארוק האני-לוגי, שמורכב מצ'מבלו, סינטיסיזרים אנלוגיים ושנינות, שהוא, כמו שאר הקו המוזיקלי שלו, שילוב של ניגודים: סי-נתי-פופ של שנות ה-80 עם אלקטרו-פולק מלנכולי מתובל בקצת אורגן או אקורדיון, משהו מקורט וייל, מעט הת-פנקות בסגנון סרז' גינזבורג וקול חדר מיטות עצל. בדרך כלל כל אלה יוצרים מפגש שערורייתי בין מורכבות לפשטות שמותיה, לפחות את המאזינה הזאת (שגם קראה לכלב שלה מומוס), אחוזה בגעגוע ללא מושא, מלווה בבחילה קלושה. חייו הפרטיים של קרי מוזרים ומסי-

תוריים לא פחות מהפרסונה המומצאת שלו. הוא התגורר באדינבורו, לונדון, פריז, טוקיו, ניו יורק, ברלין ואוסאקה. הוא נתבע פעמיים - פעם על ידי חברת מישלן על שהשווה את הצמיגים שלה לבובת מין מתנפחת, ופעם על ידי ונדי קרלוס, זמרת הפופ שגולדה גבר, על שיר שהציע לה לנסוע בזמן ולהינשא לעצמה לפני הניתוח. כדי לשלם את חובו לבית המשפט, כתב שירים בהזמנה תמורת אלף דולר האחה, בין השאר לג'ף קונס ולקורנליוס. חברת התקליטים קריאיישן (אואסיס) השליכה אותו משורותיה אחרי שבדיונים בנגדלשים התרפקו על דלתותיה, מב-קשים את דמו, וזאת מכיוון שחילץ את אהובתו משידוך לזו, הבריה אותה לאני-גליה ונשא אותה לאשה.

להקיז קצת דם

"מעולם לא חשבתי שתהיי הכל בשניי-לי/ גדולה כמו הירח על פני הים/ מוכן שאת לא הכל בשבילי/ לו היית - כמה

גדול צריך היה להיות העולם?" (מומוס)
בשיר "הייתי אינטלקטואל מאואיסט בתעשיית המוזיקה" כתבת: "נכשי לתי, כי הייתי שלושה דברים שמעמד הפועלים שניא: עצבני, מסודר ומחונך מדי". האם זו הסיבה שאתה לא מפורזי סם כמו, נניח, בק או "פאלפ" שהושפעו ממך?
"שיחקתי כבר על כל המרירות המ-עושה של לא-להיות-מפורסם, עד לדרגה קומית. מרירות יכולה להיות מצחיקה" הוא משיב בראיון שהתקיים בדואר אלקטרוני, "אבל במציאות זה לא מטריד אותי כהוא זה. לו היו עוד אנשים מרגישים וחושבים כמוני, סביר להניח שהייתי פופולרי יותר. אבל זה ממש בסדר להציג את החזית המינורית. הרבה יותר מעניין להיכשל מאשר לה-צליח, כל עוד אתה ממשיך ליצור תוך כדי כישלון, ממשיך להתקיים כאופציה בשביל אנשים, כקול, כאלטרנטיבה.

המשך מעמ' 1

כישלון פומבי מתמשך נהפך בסופו של דבר לסוג ההצלחה הכי מעניין". אמרת פעם שמה שמשותף לכל הדימויים האקסצנטריים והסוטים בשייך ריך הוא שהן לא מקבלות את העולם כפי שהוא. זה נכון גם לגבי הדמויות שהן אתה?

"ברור שיש משהו ממני בדמויות שנרתעות מנורמליות ובוהלות בפשרות הסטנדרטיות של החיים. בנעורי המורלים שלי לחיקוי היו דיוויד בואי בדמות החוצן ב'איש שנפל מכוכב אחר' וקפקא כפי שהוא מופיע ביומניו: טיפוסים סכיזואידים שכמה שלא ינסו - לא יתאימו לחיים נורמליים. סמלית היא העובדה שבחרתי לחיות ביפן, התרבות החיזונית ביותר בכדור הארץ וזו שהכי פחות מקבלת זרים. ביפן אני חי בשלום עם ההזרה שלי. היא נהפכת לחירות מוחלטת ונוחה".

על בריכת "ספר הסקוטלנדים" מפרויקטך כתוב: "כל שקר יוצר יקום מקביל שבו הוא נכון". מה קורה ביקום האחר הזה?

"שקרים בהחלט מעניינים יותר מעובדות. למשל, עובדות יכולות לספר לי על ההיסטוריה הקדומה והעכשווית של מדינה מסוימת. שקרים מאפשרים לי לחוות את עתידה ולהעניק לה עבר אלטרנטיבי, לתת לה להתבונן בעצמה במראה במסכה ותחפושת. שקרים הם קרנבלים, אבל אין קרנבל כל יום. כוחו של השקר מעניין רק שאנחנו יודעים שהוא שקר ואז הוא מעורר אותנו לחלום ולשער. באופן אירוני, צריך להעריך את האמת כדי להתעניין בשקר כאמצעי להרחיבה וכמובן, כשאני אומר 'שקרים', זו רק מלה אחרת לאמנות. האמת היא ידע, שקרים הם דמיון, שניהם נחוצים".

הוא נוטה לחבר בין מרקמים, ז'אנרים, כלים ורעיונות שלכאורה אין ביניהם דבר. למשל, לשים תמונה של מקס פריש על נערה בשם במבי, לשלב בין סינתי פופ לצ'מבלו ותיבת נגינה, לחבר מלים רעילות לוולס מתוק. נראה שהוא שואף לחבר בין ניגודים עד שייולד משהו מבהיל וחדש שלא נראה קודם. האם זו לא ההגדרה של גאונות? מה בעיניו ההבדל בין סתם פסטיש חמוד לגאונות? "לא הייתי קורא לעצמי גאון", הוא אומר, "אבל שיר בשבילי מתחיל להיות יותר

תשובות

1. שלושתם היו מועמדים לכהונת נשיא המדינה.
2. "עדיף על חור יפה".

מתוך התערוכה, מפריח עובדות שגויות. הגולגולת שלפניכם שייכת לקשישה שרצה צ'ארלס דארוויין צילום: מסך מתוך הע

מומוס נתבע פעמיים - פעם על ידי חברת מישלן על שהשווה את הצמיגים שלה לבובת מין מתנפחת, ופעם על ידי ונדי קרלוס, זמרת הפופ שנולדה גבר, על שיר שהציע לה לנסוע בזמן ולהינשא לעצמה לפני הניתוח

"בשיר 'יהודי חלל' יש כמובן גם לעג אוהב לרעיון 'העם הנבחר'. תמיד היתה לי נקודת תורפה לנרקיסים, בעיקר כשיש לו איזושהי הצדקה"

ריפים ביותר בעיתונות המוזיקה הברייתית יצאו בקמפיין נגד 'רוקיום', שנהפך לחטא חמור כמו סקסיום או גזענות. רוקיום היה דוגמה של אותנטיות שעל פיה מוזיקה מסוימת, מבצעים מסוימים, שילובים מסוימים של כלים, סוגי הפקה מסוימים, היו 'אמיתיים' יותר מאחרים. רוקיום היה אידיאולוגיה של עלה תאנה. אמצעי להצדיק זלזול בנערות, הומואים וגברים נשיים שניגנו בסינתסייזרים ולא גיטרות. הצטרפתי לקרב נגד זה".

בשיר "יהודי חלל" אתה כותב על יהודים כמו איינשטיין, אופנהיימר ופריד שנסלחו מן החלל החיצון כדי להיטיב עם המין האנושי. כמה אירוני השיר?

"זוהי מחווה רגשית ליהודים שהעריצתי והושפעת ממה: מרקס, פרויד, איינשטיין, אדורנו, אפילו ספוט מ'מסע בין כוכבים'. לפעמים נדמה שהאינטליגנציה שלהם פשוט לא היתה מן העולם הזה. מובן שהתרבות הנוצרית כולה מבוססת על ספר הטוען שלבני העם היהודי קשר ישיר עם היצורים החוצניים שבראו את היקום. השיר זורם עם הרעיון הזה. יש שם כמובן גם לעג אוהב לרעיון 'העם הנבחר'. תמיד היתה לי נקודת תורפה לנרקיסים, בעיקר כשיש לו איזושהי הצדקה".

מה עמדתך בעניין החרם על ישראל? "כשהווננתי לישראל, המחשבה הראשונה שחלפה בדעתי היתה החרם התרבותי. המחשבה השנייה היתה: 'אחריים את הביקור השני?' אתה יכול לדבר בלי סוף על נושא או מצב, אבל בסופו של דבר אתה צריך להיות שם, לשוחח עם האנשים ולחוש את האווירה לפני שתוכל לשפוט בעצמך. אין לי האמצעים לבוא לישראל בלי להופיע, אז אני מוסיף כדי לבוא. תיכננתי לעבוד בקיבוץ כשהייתי סטודנט, אבל לא הספקתי. אז זו ההזדמנות שלי. למעשה קיבלתי כמה מסרים מארגונים תומכי-חרם למיניהם והסברתי להם את הביקור שלי כפי שאני מסביר לך".

איזה סוג של מודריך-תיורים לא-מדימוני, כמו זה שאתה מגלם במינימום, תוכל או תרצה להיות באן?

"מודריך-התיירים הבלתי-מהימן יתקן שה לפעול בישראל. הוא רגיל להיות מוזעזע במידת מה, בסיטואציות של ניפוץ טאבואים, ללא תוצאות כבדות משקל. המצב הפוליטי בישראל כל כך קשה ומדבר במשלים. סוג של מסורת אצלכם, אני מבין".

לאיזה לייני-אפ ניתן לצפות בהופעה בתל אביב?

"הלייני-אפ להופעה זה רק אני, מיק'רופון, קצת ריקוד גמלוני וסרטוני וידאו מוקרנים על הקיר מאחורי. זה בידור סמי נטי סחרחר עשוי מאור וצליל".

כנות בעוד שאתה שמרת על ערפול. זה נכון?

"אני לא מקבל את העובדה שמורסי כן ואני לא. אני חושב ששנינו ילדים (או ניני-נינים) של אוסקר ויילד, שאמר 'מידה של כנות יכולה להיות מסוכנת, כמידה גדולה היא לגמרי קטלנית'. בנוסף לך, שנינו צמחנו בתקופה (תחילת שנות ה-80, ש"ק) שבה המבקרים החי

אמביוולנטיות מטרידה. אני לא רק מחבר ז'אנרים, אני גם סורף רגשות. אני מאוד אוהב, למשל, את הצירוף 'מצחק-ודו' נ"ל. אז את מתחלחלת וצוחקת. זה מספק באופן מפתיע".

כתב ב"גורדיאן" כינה אותך "אני-טי-מוריס", כי אף ששניכם חולקים טעם ספרותי דומה וסלידה עזה מתרבות המיינסטרים, הוא שמר תמיד על

מסתם פסטיש כשהוא מקיז קצת דם. אנשים שמאזינים לשירים שלי אומרים לפעמים דברים כמו 'צחקתי עד שהי חיוך קפא על פני'. אני אוהב לצטט את רילקה: 'היופי אינו אלא ראשיתה של אימה שכמעט איננו יכולים לשאת'. או את אדורנו, שאמר 'בסופו של דבר אין הנשמה אלא תשוקתו של מה שאין בו נשמה, לגאולה'. שיר טוב, בשבילי, מכיל

מרתון מחזור הרביעיות של בטהובן

עם רביעיית המיתרים האמריקנית

פיטר וינגרד, לורי קרני / כינור
דניאל אבשלומוב / ויולה
וולפרם קוסל / צ'לו

שירי שאלו התלן 27 תל אביב tamuseum.org.il/he/music-lobby

לפרטים ולהזמנות: 03-607-7070 menuyim@tamuseum.com

